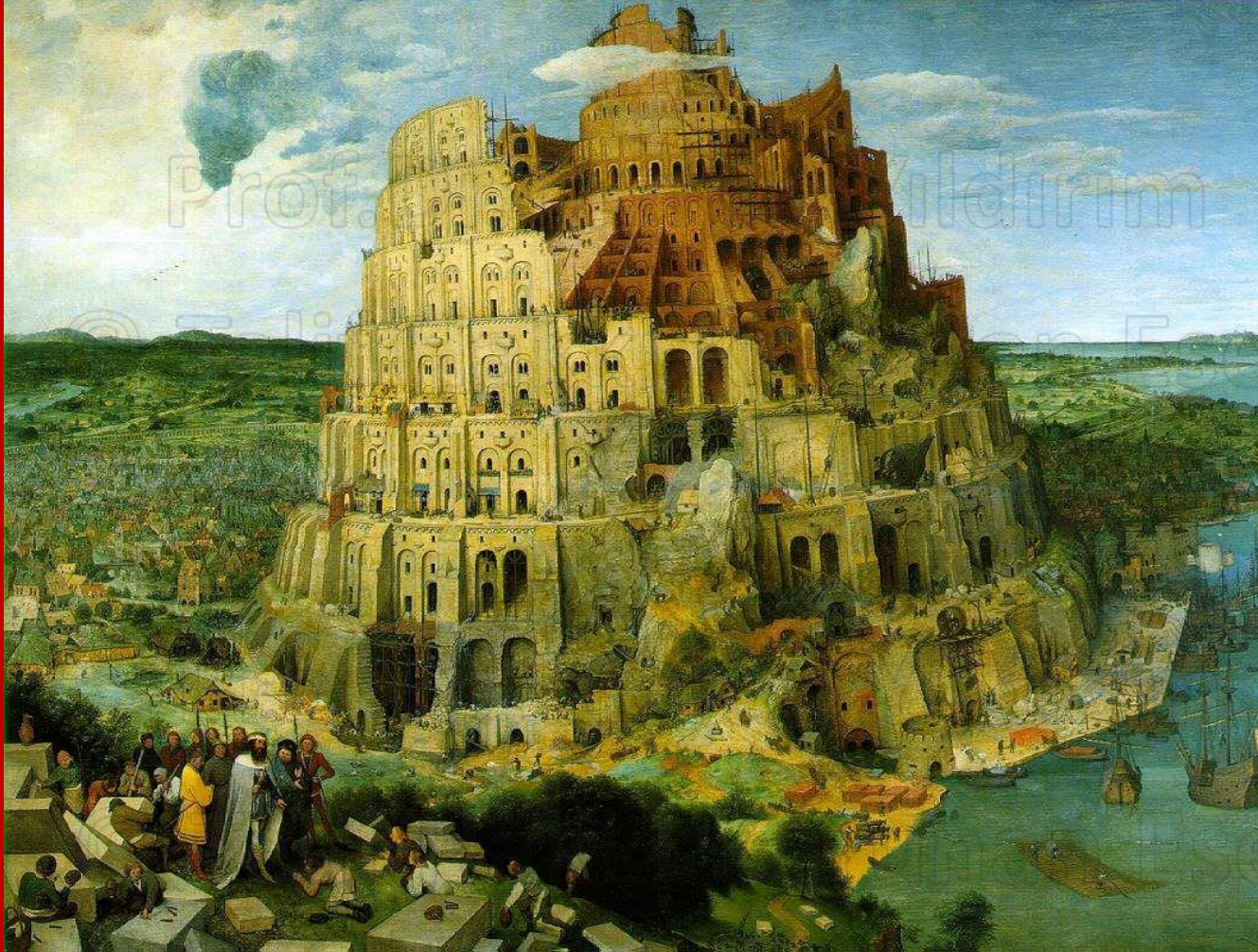

PRT 403 Geç Asur-Geç Babil Arkeolojisi

11. Babil Arkeolojisine giriř. Nabupolazar ve Nabukadnezar Dönemi

Babil Kulesi, Pieter Bruegel (1525-1569)

Nabupolassar/ Nabu-apla-usur (626-605) ve Nabukadnezar /Nabu-kudurri-usur (604-562) Dönemi

Asurbanipal'ın ölümünden sonra Assur İmparatorluğunda büyük bir çöküş başlar. Bu çöküşün en önemli nedenleri kuzeyde Kimmer ve İskit göçebelerinin yarattığı karışıklıklar ile Med kabilelerinin bir krallık çevresinde birleşmesi ve Babil'deki ayaklanmalarda aranmalıdır. Asurbanipal 624 yılına kadar tahtta kalmış olmakla birlikte, yıllıkları 639 tarihinde sona eriyor. Bu nedenle kralın son 12 yılı konusunda ayrıntılı bilgi yoktur. Ölümünden sonra Assur tahtına oğulları geçmiştir. Bunlardan biri Assur-etil-ilani'dir (626-622?). Bu kralla ilgili çok az bilgi vardır. Kendisinin Nimrud'da Nabu mabedinde bazı faaliyetleri olduğunu biliyoruz. Babil'de ele geçen belgelere göre kralın büyük güçlüklerle hakimiyetini sürdürdüğünü anlıyoruz. Diğer taraftan İran'da bazı dalgalanmalar süregelmektedir. Devlete tam olarak sahip çıkacak bir otorite bulunmamaktadır. Daha sonra diğer oğul Sin-şarra-iskun tahta geçer(623-612). Asur'daki bu taht değişikliğinden sonra Assur'un Babil üzerindeki baskısı kalmamıştır. Assur'da iktidar zayıflığı ve durgun dönemi olunca özellikle kuzeydeki İskitler rahat hareket ederler, Kimmerler üzerinde baskı kurarlar ve güneye inerler. İskitlerin güneye inmesi Assur'un hakimiyetinin zayıflamasına neden olur. İskitlerin Anadolu üzerinden güneye inmesi, Assur'un Suriye üzerindeki hakimiyetine son verir. Assur birdenbire zayıflayınca, başka etnik gruplarda Suriye'ye hakim olurlar. Bu arada Babil'de Nabupolassar adında bir önderin yükselişine tanık olunur. Nabupolassar 23 Kasım 562'de tahta geçmiş ve yeni Babil ya da Kalde hanedanlığını kurmuştur.

Nabupolassar iktidara gelince öncelikle Babil'i kendisine bağlar ve Assur hakimiyetine son verir. Kral bunun için Asurla 10 yıl boyunca savaşmıştır. M.Ö. 616'da Babil ülkesinde yönetimini sağlamlaştıran Nabupolassar artık Assur'un kalbini de tehdiye hazırdır. Babilliler Fırat boyunca ilerlerler ve Asur ordusunu yenerler. 615 yılında Babilliler Asur'a saldırırlar ancak kenti alamazlar. Bu arada Medler güçlenir ve Asur'u tehdit eder. Medler 615 yılında kral kyaksares (kyaxares) önderliğinde Hazar denizi üzerinde hakimiyet kurarlar. Medler ertesi yıl Kyaksares önderliğinde başkent Ninive'ye saldırırlar. Ninive kuvvetli bir savunma yapar. Bunun üzerine Medler Dicle'yi geçerek Asur'u kuşatırlar. Asur baskı altına girer. Bunun üzerine Nabupolassar'da Asur üzerine yürüyor. Bu sırada Assur kenti yağmalanır. Nabupolassar Assur düştükten sonra oraya gelir ve Medlerle bir dostluk anlaşması imzalar. 613 yılında toparlanan Assur güçleri Sin-şarra-İşkun komutasında Fırat vadisinde Babil'e karşı harekete geçer ve Babil belli bir süre çekilir. 612 yılında Med ve Babil birliğinin oluşturduğu güç Ninive'yi kuşatır. Asur kralı Sin-şarra-İşkun'un öldüğü aylarca süren kuşatma sonunda Ninive düşer, kent yıkılır ve tapınaklar yağmalanır. Saraylardaki kabartmalar tahrip edilir. Bir grup Assur'lu (ordu), batıdaki Sin kültürüyle ünlü Harran kentine çekilir ve burada II.Aşşur-uballit'in sürdürdüğü hanedanla, Mısır'ın da yardımıyla kısa bir süre daha yaşasalar da, Assur direnişi 610 yılında sona erer ve Devlet, Medlerle ortak hareket eden Babil tarafından tarih sahnesinden

silinir. Babiller M.Ö. 605 yılında Mısırlıları da bu bölgeden söküp atmayı başarırlar ve Nabupolassar'ın büyük oğlu veliaht Nabukadnezar öncülüğündeki bir seferde Hama bölgesinde Mısır ordusu tamamen yok edilir. Babil kralı Nabupolassar, oğlu Nabukad-nezar'ı devlet işlerine sokmuş ve askeri seferleri sıra ile yapmışlardır. Biri Babil'de kalıp devlet işleriyle uğraşmış, diğeri savaşmıştır. Dolayısıyla oğlu Babasının politikasını benimsemiş ve deneyim sahibi olmuştur.

Nabupolassar 605'te ölünce, oğlu Nabukadnezar(604-562) (II.) tahta geçer. Kral taç giydikten sonrada batı seferlerine (Suriye) devam etmiştir. Ancak ,Babil takvimine göre baharda kutlanan yeni yıl şenliklerine katılmak üzere Babil'e geri dönmüştür. Sonraki yıllarda Suriye ve Filistin'de askeri eylemlerini sürdürmüştür. 601'de Mısır'a saldırmıştır(Kral I. Necho'ya karşı) ve direnişle karşılaşmıştır. Nabukadnezar 598'de Kudüs'ü kuşatmıştır ve Kudüs kralını (Jehoiahin) ve çok sayıda Kudüslüyü Babil'e göndermiştir. Onun yerine Yahuda krallığına Zedeleya getirilmiştir. Kudüs kuşatması uzun sürmüştür. 587 yada 589'da surlar aşılmış ve kent teslim olmuştur. Nabukadnezar'ın Yahudilerle ilişkisi Eski Ahit'te de kaydedilmiştir. 596 yılında Elam'ı yemiş olması da mümkündür. Heredot'a göre Babil kralı 585 yılında Med kralı Kyakseres ile Lidya kralı Alyattes arasındaki ateşkese arabuluculuk eder. Nabukadnezar, Asur'la boy ölçüşebilecek bir imparatorluğa sahip olmuştur. Asur kralları gibi o da kaynaklarının bir kısmını başkenti yenilemeye ayırmıştır. Babil'de kendisi için bir saray

yaptırır. E. Sagila(Marduk Tapınağı) ve Etemenanki'yi (Ziggurat) ayrıca çok sayıda tapınağı onartmıştır. Babil'de İştar kapısı ile ünlü bir surla, 8 kilometreyi aşan bir alanı çevrelemiştir. Med kralı Kyaksares'in kızı olan karısı, ülkesinin dağlık manzaralarını özlemesin diye ünlü Asma bahçeleri yaptırmıştır. Ayrıca Fırat'la Dicle arasında uzanan ve pişmiş tuğladan zift, harç kullanarak yapılmış iki uzun duvar inşa ettirmiş, böylece bir dış savunma hattı oluşturmuştur. Ölümünden sonra Babil tahtına Amel Marduk (Eski Ahitte adı geçen Evil Merodakh) geçmiştir. Bu kral iki yıl tahtta kalmıştır. Onu 559-556 yılları arasında Nergal-Şar-Usur izlemiştir. Daha sonra 556'da Zabaşı- Marduk tahta geçmiştir. Ancak iki ay sonra öldürülmüştür. Suikastçiler daha sonra Nabonidus adlı halktan bir kişiyi Babil kralı seçmiştir. Bu kral 555-539 yılına kadar Babil tahtında kalmıştır. Babası Harran valisi, Annesi bu kentteki ay tanrısı Sin'in rahibesidir. Dindar ve geleneklere düşkün bu kral Ur ve Harran'daki Sin mabetlerini onartmış ve Sin tapınımını yaygınlaştırmıştır. Eski eserlere de meraklıdır. Eski krallardan kalan antikaları Ur'daki Giparu'da bir müzede muhafaza altına almıştır. (Şulgi heykeli, kudurrular). Tutucu Babil rahiplerinin tepkisiyle karşılaşınca tahtı oğluna bırakarak Arabistan yarımadasında yeni ekonomik kaynaklar yaratmaya çalışmıştır. 10 yılı kapsayan bu sür içinde Babil'e hiç gitmemiştir. Ancak Persler II. Kyros yönetiminde Babil'i tehdit etmeye başlayınca ülkesine geri dönmek zorunda kalan Nabonidus, kısa sürede yeni bir savunma sistemi oluşturmuştur. Ancak tutucu rahip sınıfı orduya karşı gelip büyük çapta iç huzursuzluklara neden olunca tüm çabalar boşa gitmiştir. İki koldan Babil'e giren Pers ordusu ve son Mezopotamyalıyı da ortadan kaldırmıştır. Mezopotamya'ya, M.Ö. 539-331 arasında Akhamenitler hakim olur. M.Ö. 331'de Makedonya kralı Büyük İskender'in (M.Ö. 336-323) eline geçen Mezopotamya'yı sırasıyla Selevkoslar, Romalılar ve Partlar yönetmiştir.

BABİL

Babil şehri Bağdat'ın 90 km güneybatısındadır. Bu isim insanların çok dikkatini çeken ve hafızalarda kalan bir isimdir. Antik Babil adı günümüze kadar gelmiştir. Babil adı, Samice bir kelime olan Bab-ili(m) yani (Tanrı Kapısı) ile bir tutulur..

Araştırma Tarihi

Bir çok islami yazarların yapıtlarında Babil adından söz edilse de aslında çok az şey bilindiği , bilgilerin efsaneye dayandığı söylenmektedir. 9.yy'da Babil'i gezen Ibn Hawgal, onu küçük bir kent olarak tanımlamaktadır. Yahudi geleneğine göre Babil, Yahudilerin esaret altında tutulduğu tanrıya düşman bir kenttir. Bu kentle ilgili aneller Rabbi Benjamin'i (of Tudela) 1160 ve 1173'de bu kente getirmiştir. O da çoğu gezgin gibi, kutsal kitapta tanımlanan kuleyle ilgilenmiştir. R. Benjamin ayrıca, Nabukadnezar ve sarayından da bahsetmektedir. 1573-1576'da Alman Fizikçi Leonard Rauwolf Babil'e gelmiş ve Aqar Quf (Dur Kurigalzu)'nun durumunu görmüştür. 16. Yüzyılın sonuna doğru John Eldred adlı tacir aynı bölgeye gelmiş ve olasılıkla Aqar Quf'daki kuleyi ve yapısını Babil olarak tanımlamıştır.

Babil'le ilgili ilk detaylı tanımlamaların ve araştırmaların İtalyan asilzade Pietro Della Valla tarafından yapıldığını görüyoruz.

Bu şahıs Yakınoğu seyahatleri sırasında 1616'da Babil'e gelmiştir. P. Della Valle, Babil'deki kalıntıların kule olabileceğini düşünmüş ve ölçülerini almıştır. Yine P. Della Valle, Babil ve Ur'dan çivi yazıtlı tuğlalar alıp bunları Avrupa'ya götürmüştür. Meşhur gezgin Carsten Niebuhr 1765 yılında Babil'i gezmiştir. Heredot'un bilgilerinden yola çıkan C. Niebuhr, şehrin büyük bir alanı kapsadığını düşünüyordu. Bundan dolayı Borsippa'daki kalıntıların Babil kulesi olduğunu tahmin ediyordu.

Katolik kilisesinin Piskopos yardımcısı Abbe'de Bauchamp, 1780 ve 1790'da Babil'e gelir. A. De Beauchamp anılarında şehrin yakınında oturanların, pişmiş toprak tuğlaları yağmalayıp sattıklarını söylemektedir. Beauchamp'ın notlarına göre, yöre sakinleri yağma sırasında keşfedilen heykeltıraşlık eserlerinin yanında, sırlı tuğlalardan yapılmış resimlerle süslü duvarlardan bahsetmektedir. Beauchamp ayrıca masif yazıtlı silindirlerin varlığından bahsetmektedir. Beauchamp, Part Dönemi örnekleriyle karşılaştırarak, Babil'de bulunan sikkeleri tarihler. Ayrıca, Babil kulesini teşhis etmeyi umarak, Babil ve Borsippa kalıntılarını tartışır.

Babil'i gezen Dođu Hindistan şirketinin bir temsilcisi Hartford Jones Bridge, II. Nabukadnezar'ın büyük bir taş yazıtı ve bazı sırlı tuğlaları elde etmeyi başarır.

Aynı şirketin Bağdat'ta bir temsilcisi olan, Eski kültürler ve Yakınoğu dillerini bilen Claudius James Rich, 1811 yılının başlarında. Babil'de ilk sistemli araştırmalara başlar. Çeşitli ölçümler yapar ve ilk araştırmalarının sonuçlarını "Memoir in the Ruins of Babylon (London 1818) adlı eserinde yayınlar. Bu çalışmada, yöre sakinlerinin Arapça isimlerle tanımladıkları çeşitli tepeler üzerindeki kalıntılardan ve şehrin halen görünen duvarlarından bahsetmektedir.

Aynı şirketin Bağdat'ta bir temsilcisi olan, Eski kültürler ile Yakınoğu dillerini bilen Claudius James Rich, 1811 yılının başlarında Babil'de ilk sistemli araştırmalara başlar. Çeşitli ölçümler yapar ve ilk araştırmalarının sonuçlarını "Memoir in the Ruins of Babylon (London 1818) adlı eserinde yayınlar. Bu çalışmada, yöre sakinlerinin Arapça isimlerle tanımladıkları çeşitli tepeler üzerindeki kalıntılardan ve şehrin halen görünen duvarlarından bahsetmektedir. Babil Kulesi için araştırmasında, Yerlilerce *Mudshelibe* olarak isimlendirilen Babil kalıntılarını inceler. Orada bazı gömüler keşfeder ve bazı silindir mühürlerin yanında fazla önemi olmayan objelerle (şimdi British Museum'da) İngiltere'ye döner.

1818'de İngiliz Rassam Sir Robert Ker Porter Babil'dedir. Kalıntılardan çok etkilenmiştir. Bir kitabında izlenimlerini yazar ve izlenimlerini kalıntıların romantik görünüşleriyle süsler. Daha öncekiler gibi o da Babil kulesini araştırır. Daha sonra yine Dođu Hint şirketinde çalışan bir memurdur. Robert Mignan, Babil'de küçük sondajlar yapar. Bulabildiđi şeyler arasında yazıtlı kil silindirler mevcuttur. Daha sonra İngiliz Jeolog William Kennet Loftus 1849'da Babil'de çalışır.

P. Emile Botta ve A. H. Layard, 1850'de Babil'e gitmişlerdir ve burada araştırma yapmışlardır. H. Layard Babil Tepesini kazmaya başlamış, Olasılıkla daha geç tarihli gömülere rastlamıştır. H. Layard, kalıntıların niteliğini açık bir şekilde ortaya koyamamıştır. Yaptığı sondajlarda önemsiz bazı küçük objeler açığa çıkarmıştır.

H. Layard, keşfettiği parçalar arasında tam olarak önemini kavrayamadığı sırlı tuğlalar ile diğer gezginlerinde bahsettiği anıtsal bazalt bir aslan da bulunmaktadır. Layard, Amran ibn Ali Tepesindeki araştırmaları sırasında Arami yazıtlı kil çanaklar bulmuş ve bunların Babil'e getirilen Yahudilerin işi olduğunu düşünmüştür. Sonuçların azlığından, kıtlığından dolayı, Layard araştırmalarına son vermiş ve bulduğu bir grup eseri, daha çok mühür ve yazıtı (British Museum'da) İngiltere'ye göndermiştir..

Assyriolog Jules Oppert'la birlikte Fransız Fulgence Fresnel önderliğinde daha büyük bir ekip 1852'de Babil'e ulaşır. Özellikle sırlı tuğlalar üzerinde çeşitli yazıtlar bulurlar. Kasr'daki sırlı kabartma tuğla parçalarıyla ilgilenirler ve onları açıklamaya çalışırlar. Fresnel ve Oppert'a göre, meşhur asma bahçe kalıntıları Amran ibn Ali tepesinde saklıydı ve Babil Tepesi, Belus'un (Bel, "Efendi" En yüksek Tanrı Marduk için kullanılan bir ünvan) mezarıydı. Oppert çalışmalar sonucu Babil'in ilk detaylı haritasını yayınlar. 1854'de Diplomat ve Oryantalist Henry Creswick Rawlinson ve asistanı George Smith'in kısa bir kazısının ardından Layard'a bir asistan gibi çalışan, bir zamanlar Musul'da konsolosluk yapan Hormuzd Rassam, 1876'da Babil'deki kazıları tekrar başlatır. Yapılan antlaşmaya göre eserler İngiltere'ye gönderilecektir. Rassam, eski eserler ve tuğlalar için kalıntılarda izinsiz kazı yapan Arapları, buldukları her önemli şey için para vererek organize eder.

Kazılar esnasında çeşitli kil tabletler açığa çıkarılır. Bunlar içinde Pers kralı Cyrus tarafından Babil'in zaptını içeren bir yazıtlı kil silindirde vardır. Rassam, bir bölümü Fırat'ın sol yakasında yer alan Babil'i de araştırır ve bir seri yazılı belge bulur. Bu arada Babil'in yağmalanması artarak devam eder. Köylüler, sırlı tuğlalara ilaveten taş anıtları da kireç için yakarlar.

1887'de British Museum, Wallis Budge'ü gönderir. Bu şahıs yerli antikacılarla bir anlaşma yapar ve buna göre bulunan bütün önemli küçük eserler, mühürler ve kil tabletler B. Museum'a satılacaktır. Kalıntıların tahribatı bitmez. Bu evrede öyle önemli yapılar tahrip edilmiştir ki, sonradan planlarını bile çıkarmak mümkün olmamıştır.

1897 ve 1898'de bir grup Alman araştırmacı, kazı için uygun bir kalıntı bulmak için Mezopotamya'ya gönderilir. Bu grubun üyelerinden biri de, Babil kazılarının emanet edileceği kazı direktörü Robert Koldewey'dir. 1899'dan 1914'e kadar, aralarında Walter Andrea, Friedrich Wetzel, Oscar Reuther ve Georg Buddensieg'in de aralarında olduğu küçük bir takım kazıları sürdürür. Kazının hedeflerinden bazısı, şehir planını açığa çıkarmak, Babil mimarisini araştırmak ve ünlü Babil kulesini tanımlamaktır. Kazının ön sonuçları Nabukadnezar ve hanedanlığı zamanını belgeleyen Geç Babil dönemi tabakalarının varlığını gösterir. Tabandaki su seviyesinin yüksek olmasından dolayı Eski Babil dönemi katmanlarına nadiren inilebilmiştir. Akhamenid, Seleukos ve Part dönemlerine ait yerleşimlerin varlığı, çeşitli yüzey bulguları ve devam eden kazılar neticesinde kanıtlanabilmiştir.